

Z A P I S N I K

sa 22. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održane 24. juna 2022. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Božena Jelušić, predsjednica Odbora.

Sjednici je prisustvovala zamjenica predsjednice Odbora Vesna Pavićević.

Sjednici su prisustvovali/e član/ice Odbora: Jelena Božović, Budimir Aleksić, Zdenka Popović, Tamara Vujović, Dragica Sekulić, Suzana Pribilović i Bogdan Fatić.

Sjednici nijesu prisustvovali članovi/ice Odbora: Abaz Dizdarević, Maksim Vučinić i Aleksandra Vuković.

U skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine, sjednici je prisustvovao poslanik Andrija Popović, predlagač zakona.

Sjednici su prisustvovali: Fatmir Gjeka, ministar ljudskih i manjinskih prava, Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava i Izabela Kordić, asistentkinja na programu javnog zagovaranja, i predstavnica NVO Centar za ženska prava u Komisiji za praćenje sprovođenja Nacionalne Strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine.

Prije prelaska na utvrđivanje dnevnog reda, predsjednica Odbora saopštila je da su iz Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma predložili da se Strategija razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021-2024. godine uvrsti u neku od narednih sjednica, zato što je planirano da uskoro na sjednici Vlade bude usvojen Predlog izvještaja Akcionog plana Strategije za razvoj ženskog preduzetništva 2021 -2024. za 2021. godinu, a koji predstavlja neraskidivi dio Strategije i bilo bi značajno da se na Odboru za rodnu ravnopravnost predstave zajedno.

Članovi/ice Odbora prihvatili su predlog da se iz predloženog dnevnog reda izostavi razmatranje Strategije razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021-2024. godine, pa je za sjednicu, jednoglasno, utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

1. Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost (klasifikacioni broj: 16-3/22-9, EPA 485 XXVII, od 10. juna 2022. godine);
2. Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021 – 2025, sa Akcionim planom za 2021. godinu, i
3. Tekuća pitanja.

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnike sa 13, 18, 19. i 20. sjednice Odbora, kao i sa 14. zasjedanja Ženskog parlamenta.

Prva tačka - Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost (klasifikacioni broj: 16-3/22-9, EPA 485 XXVII, od 10. juna 2022. godine)

Uvodno obrazloženje o razlozima za donošenje i rješenjima sadržanim u Predlogu zakona dao je **Andrija Popović**, predlagač zakona. Saopštio je da se Predlogom zakona kojim se za menstrualne potrepštine uvodi snižena stopa PDV-a, nastoji se uticati na smanjenje problema menstrualnog siromaštva, ali i ići u korak sa dobrim evropskim praksama država, koje su prepoznale da je oporezivanje ovakvih proizvoda jedan od oblika rodno zasnovane diskriminacije. Primjenom opšte stope PDV-a od 21% i u slučaju menstrualnih potrepština, zanemaruje se činjenica da je u pitanju osnovni proizvod, koji je ženama u reproduktivnoj dobi neophodan za vođenje zdravog, dostojanstvenog i normalnog života. Važećim zakonskim rješenjem menstrualne potrepštine su tretirane kao bilo koji proizvod i nijesu prepoznate kao

proizvod koji je za osobe ženskog pola esencijalan, te samim tim, s obzirom na prirodu svrhe za koju se upotrebljava nije luksuzno, niti obično, već osnovno dobro, odnosno proizvod. Podatkom da menstrualni ciklus započinje između 11. i 14. godine i da traje u prosjeku do 51. godine, dolazi se do podatka da prosječan broj godina trajanja menstrualnog ciklusa iznosi 35,5 godina. Tokom godine žena ima u prosjeku 13 ciklusa, a za jedan ciklus joj je prosječno potrebno oko 22 uložka/tampona, što na godišnjem nivou iznosi 286 uložaka/tampona. To znači, da je jednoj ženi tokom života potrebno oko 11.011 uložaka.

Navodi da je usljed inflacije došlo do rasta maloprodajnih cijena menstrualnih proizvoda za 17%, u maju mjesecu u odnosu na april tekuće godine. Prepoznajući pomenuti porast cijena menstrualnih proizvoda, koji se svrstavaju u kategoriju osnovnih, kao jedan od faktora za produblјivanje menstrualnog siromaštva, predmetnim zakonom predlaže se uvođenje nulte stope PDV-a do 31.12.2022. godine. Prema istraživanju koje je u aprilu tekuće godine sproveo CAZAS, a u kojem je učestvovalo 1.100 učenica i studentkinja iz cijele Crne Gore, 25% anketiranih sebi ne može da priušti osnovne menstrualne potrepštine i lijekove protiv menstrualnih bolova i lijekove za regulisanje ciklusa. Kroz predloženi zakon nastoji se obezbijediti i zaštititi pravo žena da budu zdrave, kao i minimalni uslovi za održavanje menstrualne higijene, odnosno dostojanstvene i bezbjedne menstrualne cikluse, radi nesmetanog funkcionisanja u svakodnevnom životu, ali se takođe sprovodi i prvi korak ka borbi protiv menstrualnog siromaštva.

U diskusiji su kroz komentare učestvovali/e: **Božena Jelušić, predsjednica Odbora, Jelena Božović, Tamara Vujović i Dragica Sekulić, članice Odbora.**

Tokom diskusije ukazano je da nulta stopa oporezivanja treba da bude trajna, a ne ograničavajuća do kraja 2022. godine, a ukoliko to nije moguće, da se sredstva prikupljena po smanjenoj stopi PDV od 7%, izdvoje u posebne fondove odnosno programe kojim bi se adresirale aktivnosti usmjerene na menstrualno siromaštvo u Crnoj Gori. Ovakav primjer već postoji u Velikoj Britaniji i sredstva dobijena od PDV-a na sanitarne proizvode se dodjeljuju projektima koji poboljšavaju živote žena i djevojčica u nepovoljnom položaju. Mišljenja su da je neophodno u narednom periodu sprovesti istraživanje o menstrualnom siromaštvu u Crnoj Gori, koje bi pokazalo koji su to iznosi koji su potrebni ženama na mjesečnom, odnosno godišnjem nivou za zadovoljenje higijenskih potreba, platežnu moć žena, dostupnost ovih proizvoda svima, tabuiziranost same teme u društvu i svakodnevnom životu i dr. Takođe, predloženo je i uvođenje besplatnih menstrualnih proizvoda za sve žene.

Nakon rasprave, Odbor je, jednoglasno, podržao Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, i predložio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini Crne Gore da usvoji Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, uzevši u obzir da menstrualne proizvode ne treba oporezivati ni nakon 1.1. 2023. godine, odnosno da se oporezuju nultom stopom poreza.

Druga tačka - Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021 – 2025, sa Akcionim planom za 2021. godinu

Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava informisala je Odbor da Vlada Crne Gore sprovodi svoj četvrti nacionalni dokument, tj. Nacionalnu strategiju za rodnu ravnopravnost za period 2021-2025. Dokument ima jasnu i ambicioznu viziju sa ciljem izgradnje društva u kojem će svi jednako moći da doprinesu održivom razvoju Crne Gore i da jednako uživaju u dobrobitima tog razvoja. Strategijom je postavljen cilj da se do 2025. godine u svim oblastima društvenog života dostigne veći stepen rodne ravnopravnosti i omogući svim građanima/kama jednako uživanje ljudskih prava i sloboda kao i jednak pristup svim društvenim resursima. Izvještaj sadrži detaljan

pregled i status realizacije planiranih aktivnosti. Istaknuto je da su Zakon o budžetu Crne Gore i Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti doneseni u trećem kvartalu prošle godine i da realizacija predviđenih mjera nije mogla biti ostvarena planiranom dinamikom pa je 50% planiranih aktivnosti realizovano, 45% nije, dok je djelimično realizovano 5% aktivnosti. Postignut je određeni stepen napretka na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti kroz bolju uključenost rodne ravnopravnosti u planiranje svih javnih politika. U saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori kreiran je Instrument za procjenu stepena orodnjenosti javnih politika koji će poslužiti kao alatka u kreiranju svih budućih vladinih strateških dokumenata. Kroz IPA 2018, „Komuniciranje rodne ravnopravnosti“, koji se sprovodi sa UNDP-jem, Ministarstvom kulture i medija koji finansira Evropska unija, razvijena je onlajn platforma za obučavanje zaposlenih u javnoj upravi i javnim komunikacijama. Realizacija Akcionog plana za 2021. godinu finansirana je uglavnom projektnim sredstvima dugogodišnjih partnerskih međunarodnih organizacija (Misija OEBS, Kancelarija UNDP) i iz donatorskih sredstava. U realizaciji strateških ciljeva politike postizanja rodne ravnopravnosti značajna je podrška i NVO sektora. Na osnovu Javnog konkursa u 2021. godini podržano je 16 projekata u ukupnom iznosu od 250.000€. Saopšteno je da će Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava sa nosiocima mjera sagledati mogućnost da se pojedine od nerealizovanih mjera realizuju u tekućoj godini.

U diskusiji su kroz komentare učestvovali/e: Božena Jelušić, predsjednica Odbora, Tamara Vujović i Bogdan Fatić članovi Odbora i Izabela Kordić, asistentkinja na programu javnog zagovaranja, i predstavnica NVO Centar za ženska prava u Komisiji za praćenje sprovođenja Nacionalne Strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine.

Tokom diskusije ukazano je da je u prethodnom periodu urađeno mnogo po pitanju rodne ravnopravnosti, naročito kada se govori o definisanju adekvatnih zakonskih okvira, kao i ključnih strateških dokumenata. Posebno je istaknuta uloga Skupštine Crne Gore, naročito Odbora za rodnu ravnopravnost, koji je proteklih godina, zajedno sa Direkcijom za poslove rodne ravnopravnosti, doprinio otvaranju teme rodne ravnopravnosti i ponudio konkretna rješenja u prevazilaženju izazova koji tretiraju ovo pitanje. Konstatovano je da je kašnjenje sa usvajanjem drugih ključnih dokumenata na državnom nivou tokom prethodne godine uslovalo objektivnu nemogućnost realizacije zadatih ciljeva. Zabrinjava što nijedna aktivnost, koja se odnosi na unapređenje politika u oblasti obrazovanja, kulture i medija, kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta, nije realizovana. Naročito aktivnosti koje se odnose na uvođenje rodno odgovornih programa i rodno osjetljivog jezika u institucije kulture, uvođenje rodno odgovornih sadržaja kroz medije kao i praćenje medijskog sadržaja iz rodne perspektive. Predloženo je da Odbor za rodnu ravnopravnost uputi inicijativu Vladi Crne Gore da obavi razgovor sa rukovodstvom Univerziteta Crne Gore i da inicira i ubrza osnivanje rodni studija. Kroz diskusiju je ukazano na dva ključna izazova, a to su: usvajanje odredbe koja se odnosi na učešće žena u politici od najmanje 40% i ambivalentnost pojedinih državnih institucija kad je ova tema u pitanju. Predloženo je da Odbor uputi zaključak predsjednici Skupštine Crne Gore, članovima/icama Odbora za sveobuhvatnu reformu izbornog zakonodavstva i predsjednicima/ama svih poslaničkih klubova o važnosti poštovanja principa rodne ravnopravnosti. Potrebno je da prilikom izmjena Zakona o izboru odbornika i poslanika uzmu u obzir važnost minimalnog zagarantovanog učešća žena na poslaničkim listama od 40%, poštujući princip najmanje jedne kandidatkinje među tri kandidata, kao i zastupljenost žena na predsjedavajućim mjestima u okviru skupštinskih radnih tijela.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da je Odbor razmotrio Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021 – 2025, sa Akcionim planom za 2021. godinu.

Treća tačka - Tekuća pitanja

U okviru ove tačke dnevnog reda predsjednica Odbora je informisala članove/ice Odbora da je:

- predsjednica Odbora održala sastanak sa šeficom Misije OEBS-a u Crnoj Gori, N.J.E. Dominik Vag 10. maja t.g. U razgovoru je iskazana spremnost za nastavak uspješne saradnje, posebno kada je riječ o primjeni Plana aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu Crne Gore i praćenju primjene Zakona o rodnoj ravnopravnosti, u kontekstu kontrolne funkcije parlamenta, kao i o učešću žena u političkom i javnom životu.

- predsjednica Odbora učestvovala na okruglom stolu koji je održan 20. maja t.g. u hotelu „Hilton“, u okviru javne rasprave na temu Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, sa posebnim fokusom na ekonomsko osnaživanje žena u cilju postizanja rodne ravnopravnosti. Okrugli sto je održan u organizaciji Ministarstva finansija i Sekretarijata Savjeta za konkurentnost.

- Sekretarijat Odbora do sad održao dva, onlajn, radna sastanak sa ekspertkinjama OEBS-a na temu: Razvoj metodologije za ex-post rodnu analizu zakona, i to: Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju, Zakona o nasljeđivanju i Zakona o turizmu i ugostiteljstvu (30. maja i 21. juna t.g.). Drugom sastanku, pored predsjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Božene Jelušić, prisustvovala su članice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Dragica Sekulić, Jovanka Laličić, Simonida Kordić, kao i predstavnici/e sekretarijata tri Odbora.

- na zahtjev Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma poslat popunjen Upitnik za Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024. za 2021. godinu

- Ministarstvo odbrane obaviješteno da će poslanica Jelena Božović, nakon svoje i saglasnosti članica/članova Odbora, biti članica nove Međuresorske radne grupe za praćenje realizacije Programa iz Akcionog plana za primjenu Rezolucije SB UN 1325.

- zamjenica predsjednice Odbora Vesna Pavićević, učestvovala 21. juna t.g. na Zajedničkom sastanku predstavnika Skupštine Crne Gore, članova Senata Državne revizorske institucije i eksperata SIGMA-e, na kojem su predstavljeni nalazi posljednjeg izvještaja SIGMA-e, sa naglaskom na odnose DRI i Skupštine Crne Gore. SIGMA je prezentirala rezultate u oblasti eksterne revizije, odnosno ispunjavanje indikatora iz dokumenta »Princip javne uprave 16.« .

Sjednica je završena u 11 sati i 35 minuta.

SEKRETARKA ODBORA

Angelina Šaranović, s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA

Božena Jelušić, s.r.